

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ
- ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของพ่อแม่ที่มีลูกในวัยเด็ก
  - ส่วนที่ 2 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของพ่อแม่ที่มีลูกในวัยเด็ก ตามแนวคิดของ แคนเทอร์ และเลร์ (Kantor and Lehr, 1976)
  - ส่วนที่ 3 การเปิดรับข่าวสารของพ่อแม่ที่มีลูกในวัยเด็ก
- ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน และการอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้มีสถานะเป็นแม่ มากกว่าพ่อ พ่อแม่ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีบุตรจำนวน 2 คน และมีบุตรที่มีอายุ 6-12 ปีจำนวน 1 คน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อยู่บ้านเดียวกันมีจำนวน 4 คน เป็นลักษณะครอบครัวไทยในสังคมเมืองซึ่งเป็นลักษณะของครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ในครอบครัวจะมีสมาชิกลittle ประกอบด้วยพ่อแม่และลูกเท่านั้น ทำให้ความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับญาติมีน้อย

ระดับการศึกษาของพ่อแม่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ รับราชการ ทหาร ตำรวจ มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,001 บาทขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างในสังคมเมืองมีการศึกษาสูง จึงมีรายได้ต่อเดือนสูงตามไปด้วย ปัจจุบันทั้งพ่อและแม่ต่างก็ต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น ภายในครอบครัวมีสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกเพื่อตอบสนองความต้องการในการใช้ชีวิตประจำวัน รวมถึงองค์กร และสถาบันต่างๆ เริ่มเข้ามา มีบทบาททางสังคมแทนครอบครัว เช่น สถานรับเลี้ยงเด็ก

ในครอบครัวพ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนลูกมากที่สุด และความคิดเห็นของพ่อแม่คิดว่าทั้งพ่อและแม่ควรเป็นผู้ที่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนลูกมากที่สุด เพราะพ่อและแม่มีบทบาทในครอบครัวเท่าเทียมกัน เหตุผลอื่นๆ เช่น เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในครอบครัวพ่อแม่ควรร่วมกันแก้ปัญหาให้ถูกต้อง อย่างไรก็ตามความต้องการขั้นพื้นฐานของเด็กในวัยนี้ก็ยังคงเป็นความรัก ความเอาใจใส่ จากพ่อแม่ผู้นั้นเอง ในเด็กวัยประถมพ่อแม่เริ่มมีบทบาทมากขึ้น พ่อมีความสำคัญต่อลูกผู้หญิงเท่ากับลูกผู้ชาย พ่อควรให้ลูกได้ใกล้ชิด มิใช่ห่างเหินหรือดูจนเกินไปจนเด็กกลัวและหันมาใกล้ชิดกับแม่เพียงผู้เดียว ยิ่งสำหรับเด็กผู้ชายแล้ว ถ้าสนิทกับแม่เพียงผู้เดียวจะทำให้ลูกขาดโอกาสที่จะเลียนแบบความเป็นชายจากพ่อ แต่ในสังคมไทยพ่อถือเป็นผู้นำและตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในครอบครัวอยู่ แต่บทบาทของพ่อและแม่ที่มีต่อลูกควรทัดเทียมกัน

เหตุผลในการมีลูกของพ่อแม่คือ เพื่อเป็นโช่ของคลั่งใจพ่อแม่ ลูกเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้พ่อแม่อยู่ด้วยกัน และเพื่อไว้ดูแลพ่อแม่ยามเจ็บป่วยแก่เฒ่า เหตุผลอื่นๆ เช่น เพื่อเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์เพื่อสืบวงศ์ตระกูล เพื่อให้พ่อแม่มีเป้าหมาย และกำลังใจในการดำรงชีวิต เพื่อให้เป็นเพื่อนของพ่อแม่ เป็นธรรมชาติ เป็นค่านิยมพื้นฐาน เป็นหน้าที่ของมนุษย์ ลูกเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุขอบอุ่น มีความรัก มีความเอื้ออาทรในครอบครัว เหตุผลทั้งหมดเป็นความต้องการของพ่อแม่ ดังนั้นพ่อแม่จึงควรให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่ลูกในสิ่งที่ลูกต้องสมควรทำเพื่อลูกจะได้เติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคม

พ่อแม่ใช้เวลาอยู่กับลูกในการรับประทานอาหาร การไปรับหรือไปส่งลูกที่โรงเรียน การดูโทรทัศน์ การเล่นของลูก การทำงานบ้าน การทำงานครัว การเล่นเกมกีฬา สอนการบ้าน ซื่อของ เดินเล่น อ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เล่นดนตรี การใช้เวลาร่วมกับลูกเป็นแนวทางที่พ่อแม่จะได้เป็นตัวอย่งที่ดีให้ลูกเลียนแบบ เพราะการเลียนแบบที่ดีเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ความต้องการสร้างบุคลิกภาพเฉพาะตัว ทำให้ลูกรับเอาบุคลิกภาพของคนอื่นๆ มาและปรับเป็นของตนเอง บุคคลที่เด็กชอบเลียนแบบมักเป็นบุคคลที่เด็กเกิดความประทับใจ เช่น พ่อ แม่ ครู ดารา นักร้อง เด็กจะสร้างบุคลิกภาพจากพ่อแม่ ดังนั้นพ่อแม่สร้างความสำเร็จในชีวิตให้ลูกเห็น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวมีความสำคัญ การที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูก และปฏิบัติต่อคนอื่นๆ เด็กจะจำและเลียนแบบ

พฤติกรรมนั้น การเรียนรู้โดยการเลียนแบบ มีผลมากกว่าการสั่งสอนอบรมเด็ก การใช้เวลาร่วมกันทำให้พ่อแม่สามารถสังเกตเห็นความผิดปกติที่อาจนำมาสู่การมีปัญหาลูก และป้องกันลูกจากปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนซึ่งเป็นปัญหาของครอบครัวในปัจจุบันด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและแม่ส่วนใหญ่ มีความสัมพันธ์ที่ดี ชัดแย้งกันบ้างบางครั้ง ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่เป็นหัวใจสำคัญในการดำรงอยู่ของสถาบันครอบครัว ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่ทำให้เกิดการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ นำมาซึ่งความมั่นคงของการอยู่ร่วมกัน และร่วมกันอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนมีคุณภาพของสังคม การขัดแย้งกันบางครั้งของพ่อแม่อาจเกิดจากการต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาวะต่างๆที่เกิดขึ้น พ่อแม่ควรผ่อนปรนเข้าหากัน ยอมเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงตนเองให้สามารถอยู่ร่วมกันได้

ส่วนที่ 2 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของพ่อแม่ที่มีลูกในวัยเด็ก ตามแนวคิดของ แคนเทอร์ และเลร์ (Kantor and Lehr, 1976)

ครอบครัวส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด แสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ที่มีลูกในวัยเด็กส่วนใหญ่ ยังต้องดูแลเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนลูกอย่างใกล้ชิด พ่อแม่จะเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ในครอบครัวเพื่อให้ลูกปฏิบัติตาม การทำกิจกรรมต่างๆของลูกในบ้าน จะได้รับคำแนะนำและการควบคุมจากพ่อแม่ เช่น การเล่นเกม การดูโทรทัศน์ การทบทวนบทเรียน ลูกต้องทำกิจกรรมต่างๆในครอบครัวให้ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ วิธีการอบรมสั่งสอนลูกจะถูกกำหนดให้สอดคล้องกับกฎระเบียบกฎเกณฑ์ของครอบครัว การตัดสินใจต่างๆในครอบครัว พ่อ หรือแม่มีอำนาจหรือสิทธิขาดในการตัดสินใจทุกเรื่อง เมื่อลูกทำความผิดจะถูกลงโทษ เช่น การคาดโทษ การดูว่า การหักค่าขนม การตี ถ้าทำความดีจะได้รับรางวัล เป็นสิ่งของ คำชมเชย หรือพาไปเที่ยว หัวข้อการสนทนาในครอบครัว พ่อแม่จะพิจารณาเลือกสรร เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบกฎเกณฑ์ของครอบครัว

ซึ่งขัดแย้งกับทฤษฎีของอิริคสันที่เห็นว่าเด็กวัยประถม เป็นวัยที่ต้องการการปกป้องจากพ่อแม่ลดลง เพราะเด็กต้องการเวลาที่จะเป็นของตัวเองมากขึ้น อยากเล่น อยากสำรวจโลกรอบตัวเอง อยากเรียนรู้เกี่ยวกับคน วัตถุ และสภาพแวดล้อมรอบตัว บ้านนับเป็นเพียงที่พักผ่อนมิใช่โลกทั้งหมดสำหรับเด็กในวัยนี้อีกต่อไป อาจเป็นเพราะครอบครัวในสังคมไทยยังมีกรยึดถือแบบธรรมเนียมประเพณีอยู่มาก ลูกจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้ต้องเคารพ และเชื่อฟังพ่อแม่ ถึงแม้เด็กวัยนี้จะ

ต้องการความช่วยเหลือจากพ่อแม่บ่อยลง เพราะเด็กสามารถช่วยเหลือตัวเอง สามารถจัดการเรื่องชีวิตประจำวันด้วยตนเองได้มากขึ้น แต่ก็ยังต้องการคำแนะนำจากพ่อแม่อยู่มาก ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิดพ่อแม่ควรผ่อนปรนวิธีการอบรมสั่งสอนลูกให้ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ เพื่อให้ลูกรู้สึกว่าพ่อแม่เป็นที่ปรึกษาที่ดี และลูกจะได้ไม่รู้สึกกลัวพ่อแม่

ในส่วนขอครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดซึ่งเป็นอันดับรอง ครอบครัวมีลักษณะเน้นความเป็นประชาธิปไตย การติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกครอบครัวเป็นอิสระ แต่จะมีการควบคุมดูแลเมื่อจำเป็น ในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง พ่อแม่สนับสนุนให้มีการพูดคุยในเรื่องที่ลูกสนใจ เช่น เรื่องที่โรงเรียน เรื่องบันเทิง พ่อแม่พร้อมที่จะรับฟังลูกเสนอความคิดเห็น บอกความต้องการ ความรู้สึกได้อย่างตรงไปตรงมา พ่อแม่เปิดโอกาสให้ลูกมีอิสระในการพูดคุยกับบุคคลอื่นนอกครอบครัวได้อย่างอิสระ และให้ลูกจัดการเรื่องชีวิตประจำวันของตนเอง โดยพ่อแม่เฝ้าดูอยู่ห่างๆ เช่น การตื่นนอน การอาบน้ำ มีการกำหนดแผนการใช้จ่ายของครอบครัว และแผนการใช้จ่ายนี้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความจำเป็น เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในครอบครัว ลูกจะได้มีโอกาสได้รับรู้ปัญหา และได้รับรู้ข้อสรุปร่วมกัน เมื่อเกิดความขัดแย้งหรือไม่ลงรอยกันในครอบครัว พ่อแม่จะใช้วิธีชี้แจงและโน้มน้าวให้ลูกคล้อยตาม

ลักษณะการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด มีความสอดคล้องกับลักษณะครอบครัวในสังคมเมืองที่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ที่สมาชิกในครอบครัวมีอิสระในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกครอบครัวได้อย่างอิสระ เนื่องจากในครอบครัวมีสมาชิกน้อยพ่อแม่จึงมีโอกาสในการอบรมสั่งสอนลูกได้อย่างใกล้ชิด โดยใช้วิธีการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจทำให้ลูกสามารถปรับความต้องการของตนได้เข้ากับครอบครัวได้ ซึ่งเป็นผลดีต่อลูกที่จะมีโอกาสในการเจริญเติบโตทั้งด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ส่วนที่ 3 การเปิดรับข่าวสารของพ่อแม่ที่มีลูกในวัยเด็ก

การเปิดรับข่าวสาร ได้แบ่งประเภทของข่าวสารเป็น 2 ประเภท คือ ข่าวสารทั่วไป และข่าวสารเกี่ยวกับครอบครัว และแบ่งประเภทของสื่อเป็น 2 ประเภท คือ สื่อมวลชน และสื่อบุคคล ซึ่งผลการวิจัยมีดังนี้

การเปิดรับข่าวสารทั่วไปของพ่อแม่จากสื่อบุคคลใน 1 สัปดาห์ พบว่า พ่อแม่เปิดรับข่าวสารจากการพูดคุยกับลูกมากที่สุด รองมาคือการพูดคุยกันเองระหว่างพ่อแม่ พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวที่อยู่บ้านเดียวกัน พูดคุยกับเพื่อน พูดคุยกับญาติที่ไม่ได้อยู่บ้านเดียวกัน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการเปิดรับสื่อบุคคลโดยรวมพบว่า พ่อและแม่มีการเปิดรับสื่อบุคคลในระดับปานกลางถึงสูง

การเปิดรับข่าวสารทั่วไปของพ่อแม่จากสื่อมวลชนใน 1 สัปดาห์ พบว่า พ่อแม่เปิดรับข่าวสารจากการดูโทรทัศน์ เคเบิลทีวี มากที่สุด รองมาคือ การอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุ การอ่านนิตยสาร การอ่านหนังสือ การดูภาพยนตร์ วิดีโอ วีซีดี ดีวีดี การอ่านจากเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการเปิดรับสื่อมวลชนโดยรวมพบว่า พ่อและแม่มีการเปิดรับสื่อมวลชนในระดับปานกลางถึงสูง

การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับครอบครัวของพ่อแม่จากสื่อบุคคลใน 1 สัปดาห์ พบว่า พ่อแม่เปิดรับข่าวสารจากการพูดคุยกับลูกมากที่สุด รองมาคือ การพูดคุยกันเองระหว่างพ่อแม่ พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวที่อยู่บ้านเดียวกัน พูดคุยกับเพื่อน พูดคุยกับญาติที่ไม่ได้อยู่บ้านเดียวกัน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการเปิดรับสื่อบุคคลโดยรวมพบว่า พ่อและแม่มีการเปิดรับสื่อบุคคลในระดับปานกลางถึงสูง

การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับครอบครัวของพ่อแม่จากสื่อมวลชนใน 1 สัปดาห์ พบว่า พ่อแม่เปิดรับข่าวสารจากการอ่านหนังสือพิมพ์ มากที่สุด รองมาคือ การดูโทรทัศน์ เคเบิลทีวี การอ่านนิตยสาร การอ่านหนังสือ การฟังวิทยุ การอ่านจากเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ต การดูภาพยนตร์ วิดีโอ วีซีดี ดีวีดี ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการเปิดรับสื่อมวลชนโดยรวมพบว่า พ่อและแม่มีการเปิดรับสื่อมวลชนในระดับปานกลางถึงสูง

ประเภทของข่าวสารที่พ่อแม่สนใจมากที่สุดคือ ข่าวสารประเภทสุขภาพและโภชนาการ รองมาคือ ข่าวเศรษฐกิจ การศึกษาและความรู้ เด็ก และเยาวชน สังคม ครอบครัว การเมือง บันเทิง กีฬา การงานอาชีพ ตามลำดับ ส่วนข่าวสารที่ได้รับความสนใจน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับข่าวสารด้านอื่นๆ คือ ข่าวสารด้านศาสนา

วัตถุประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างคือ เพื่อทราบเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม มากที่สุด รองมาคือ เพื่อความบันเทิง เพื่อแสวงหาข่าวสารที่ต้องการ เพื่อแสวงหาประสบการณ์ในการดำรงชีวิต เพื่อศึกษาหาความรู้ทางวิชาการ เพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นข้อมูลช่วยในการตัดสินใจเรื่องต่างๆของครอบครัว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว เพื่อเป็นข้อมูลไปใช้พูดคุย หรือเป็นหัวข้อในการสนทนา เพื่อหาข้อมูลของสินค้า และการบริการจากการโฆษณา เพื่อช่วยในการตัดสินใจซื้อ ตามลำดับ

การพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆระหว่างพ่อแม่กับลูกใน 1 สัปดาห์ ส่วนใหญ่พ่อแม่มีการพูดคุยกับลูกทุกวัน โดยใช้เวลาการพูดคุยกับลูกในแต่ละครั้งประมาณ 30 นาที - 1 ชั่วโมง การพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆระหว่างพ่อแม่กับลูก อาจเป็นการแสดงถึงความห่วงใยที่พ่อแม่มีให้ลูกโดยการสอบถามทุกข์สุขของลูกบ่อยๆ การพูดคุยควรเปิดโอกาสให้ลูกแสดงความคิดเห็น และเป็นທີ່ปรึกษาที่ดีแก่ลูก การให้ลูกมีอิสระในการคิดริเริ่มจะทำให้ลูกมีความมั่นใจและรู้จักแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน และการอภิปรายผล

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานของการวิจัย ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน

จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบต่างๆ กับปริมาณการเปิดรับข่าวสาร ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ปรากฏผลดังนี้

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารมากกว่าครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด และแบบปล่อย

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด และแบบเปิด มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารมากกว่า ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด และแบบเปิด มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารไม่แตกต่างกัน

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเปิดมีปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนมากกว่า ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบปล่อย ในขณะที่ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเปิด และแบบปิดมีปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนไม่แตกต่างกัน

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบแบบปิด และแบบเปิดมีปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลมากกว่าครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบปล่อย ในขณะที่ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบปิด และแบบเปิดมีปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีการเปิดรับสื่อมวลชน และสื่อบุคคลในระดับปานกลางถึงสูง แสดงให้เห็นว่าข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมเมือง พ่อแม่มีความสนใจในข่าวสารที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ทำให้ต้องแสวงหาข่าวสารเพื่อรับรู้เนื้อหาของข่าวสารโดยผ่านสื่อต่างๆ บางครั้งพ่อแม่ไม่ได้เป็นผู้แสวงหาข่าวสาร แต่การรับข่าวสารอาจเกิดอย่างไม่ได้ตั้งใจ เช่น การได้ฟังวิทยุในร้านค้า ก็เป็นการได้รับข่าวสารอีกทางหนึ่ง

ประเภทของข่าวสารที่พ่อแม่สนใจมากที่สุดคือ ข่าวสารประเภทสุขภาพและโภชนาการ รองมาคือ ข่าวเศรษฐกิจ การศึกษาและความรู้ เด็ก และเยาวชน สังคม ครอบครัว การเมือง บันเทิง กีฬา การงานอาชีพ ตามลำดับ ส่วนข่าวสารที่ได้รับความสนใจน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับข่าวสารด้านอื่นๆ คือ ข่าวสารด้านศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิสส์ (Weiss, 1969) ซึ่งอธิบายว่าบุคคลมี

แนวโน้มจะเปิดรับเนื้อหาข่าวสารที่สอดคล้องกับทัศนคติของตน เช่นการเลือกรับเนื้อหาที่ทำให้ตนเองสบายใจ และหลีกเลี่ยงที่จะรับเนื้อหาข่าวสารที่ทำให้ตนเองเกิดความไม่มั่นใจ หรือวิตกกังวล

จากผลการวิจัยเห็นว่าประเภทข่าวสารที่พ่อแม่สนใจมากเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพและโภชนาการสามารถสะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวในสังคมเมืองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของ อัจฉนิภรณ์ นิลอรุณ (2542) เรื่องการเปิดรับข่าวสาร การสื่อสารในครอบครัว และการตัดสินใจในครอบครัวของคู่สามีภรรยา ซึ่งผลการวิจัยพบว่าประเภทของข่าวสารที่คู่สามีภรรยาสนใจมากที่สุดคือ ข่าวเศรษฐกิจ รองมาเป็นเรื่องบันเทิง ส่วนเรื่องสุขภาพ และครอบครัวคู่สามีภรรยาให้ความสนใจเป็นอันดับท้ายๆ อาจเป็นเพราะครอบครัวที่พ่อแม่ยังต้องเป็นผู้เลือกสรรดูแลเอาใจใส่เรื่องสุขภาพและโภชนาการของลูกที่อยู่ในวัยเด็ก รวมถึงสมาชิกในครอบครัว และปัจจุบันพ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน อาจไม่มีเวลาดูแลสุขภาพและโภชนาการมากเท่าที่ควร แต่มีความตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพและโภชนาการ จึงมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาเนื้อหาข่าวสารจากสื่อต่างๆ

วัตถุประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างคือ เพื่อทราบเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม มากที่สุด รองมาคือ เพื่อความบันเทิง เพื่อแสวงหาข่าวสารที่ต้องการ ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉนิภรณ์ นิลอรุณ (2542) เรื่องการเปิดรับข่าวสาร การสื่อสารในครอบครัว และการตัดสินใจในครอบครัวของคู่สามีภรรยา ซึ่งผลการวิจัยพบว่าสามีภรรยา มีวัตถุประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารเพื่อทราบเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม มากที่สุด รองมาคือ เพื่อความบันเทิง เพื่อแสวงหาข่าวสารที่ต้องการ เพื่อแสวงหาประสบการณ์ในการดำรงชีวิต อาจอธิบายได้จากแนวคิดของ แม็คคอมบส์ และเบ็คเคอร์ (McCombs and Becker, 1979) ที่ว่าบุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเพื่อตอบสนองของความต้องการ 4 ประการคือ เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ เพื่อการพูดคุยสนทนาทำให้บุคคลมีข้อมูลที่จะนำไปพูดคุย เพื่อความต้องการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความ เป็นไปต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมรอบๆตัว

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบต่างๆ ของแคนเทอร์ และเลห์ (Kantor and Lehr, 1976) อธิบายว่าครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด มีวิธีการเลือกข่าวสารที่เข้าสู่ครอบครัวอย่างเข้มงวด มีการวางกฎเกณฑ์อย่างรัดกุม ผู้ที่กำหนดกฎเกณฑ์ คือผู้มีอำนาจสูงสุดในครอบครัว ซึ่งจะเป็นผู้ให้คำแนะนำและควบคุมกิจกรรมต่างๆของครอบครัว ประเด็นของการสนทนาและข้อมูล

ข่าวสารที่ผ่านสื่อต่างๆเข้ามา จะต้องถูกกลั่นกรองด้วยข้อจำกัดต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของครอบครัว ซึ่งกำหนดเรื่องที่เหมาะสมในครอบครัวควรรู้

ดังนั้นครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิดจึงมีความเป็นไปได้สูงที่มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลมากกว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด และแบบปล่อย และมีลักษณะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) เป็นหลัก ในครอบครัวแบบปิดสมาชิกในครอบครัวมีการสื่อสารระหว่างบุคคลสูงอาจเนื่องมาจาก ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อแม่จึงมีโอกาสอบรมสั่งสอนลูกอย่างใกล้ชิดทำให้เกิดการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ลาซาร์เฟลด์และเมนเซน (Lazarsfeld and Menzel, 1968:97) บรรยายการศึกษาการสื่อสารในครอบครัวมีการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างพ่อแม่และลูกอย่างเป็นกันเอง ทำให้สามารถจัดการเลือกรับสารได้ เพราะการพูดคุยโต้ตอบระหว่างกันทำให้สามารถเลือกหัวข้อสนทนาให้สอดคล้องกับความต้องการและความเชื่อของผู้ฟัง เพื่อถ่ายทอดการชักจูงให้คล้อยตาม

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดนั้นสมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมในการกระทำ ร่วมรับรู้ปัญหาต่างๆและร่วมกันหาข้อสรุป สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสเปิดรับข่าวสาร มีเสรีภาพในการเปิดรับข่าวสาร แต่ละคนจะมีบทบาทค่อนข้างมากและมีความยืดหยุ่นสูง และก็มีบทบาทเฉพาะที่จำเป็น ไม่ใช่ทุกเรื่อง กฎระเบียบของครอบครัวเป็นสิ่งที่ผ่อนผันและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย การสื่อสารในระดับบุคคลเพื่อการโน้มน้าวใจให้ได้ผลดี แม้ว่าปกติหัวหน้าครอบครัวมีอำนาจในการจัดการต่างๆภายในบ้าน สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจ และดำเนินการได้ ครอบครัวแบบนี้มีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกมาก พร้อมกันนั้นก็รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดจึงมีปัจจัยกระตุ้นการเปิดรับสื่อ โดยเฉพาะสื่อมวลชนมากกว่าครอบครัวแบบอื่นๆ อธิบายได้ว่าบรรยากาการศึกษาการสื่อสารในครอบครัวมีการโต้ตอบกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพราะสมาชิกแต่ละคนสามารถเสนอความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ สมาชิกจึงต้องแสวงหาข้อมูล เปิดรับข้อมูล และพร้อมที่จะเปิดรับข่าวสาร ในสังคมเมืองสื่อมวลชนมีอิทธิพลมาก กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อมวลชนในระดับสูง เพื่อทราบเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคมเป็นเหตุผลหลัก เพราะครอบครัวแบบเปิดมีการ

ติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกมากทำให้ต้องแสวงหาข้อมูลเพื่อจะได้ทันต่อเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อยมีปริมาณการเปิดรับข่าวสารน้อยที่สุด อธิบายได้ว่าเนื่องจากครอบครัวแบบนี้จะมีวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนสามารถทำอะไรตามที่ตนต้องการได้ ครอบครัวแบบนี้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกสูง และรับอิทธิพลจากภายนอกมากตามอัธยาศัยของสมาชิกแต่ละคน ความเป็นอยู่เป็นไปตามความพอใจของแต่ละคนในขณะนั้น

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารน้อยกว่าครอบครัวแบบอื่นๆ อาจอธิบายโดยใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกรับสาร (Selective Processes) ของโจเซฟ แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper, 1960) อธิบายว่ากระบวนการเลือกรับสารประกอบด้วยการกลั่นกรอง 4 ชั้น คือ การเลือกเปิดรับ การให้ความสนใจ การเลือกรับรู้ และการเลือกจดจำ ซึ่งแต่ละชั้นตอนมีความเกี่ยวเนื่องกันเป็นลำดับขั้น และพบว่าในขั้นแรกบุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารต่างๆ ตามความสนใจและความต้องการของตนเป็นสำคัญ ดังนั้นถ้าผู้รับสารไม่สนใจข่าวสารใดๆ ผู้รับสารก็จะไม่เลือกเก็บสารนั้นๆไว้ที่จะส่งผลถึงความล้มเหลวในขั้นตอนต่อไปด้วย แต่เนื่องจากพ่อแม่ที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อยมักจะยึดถือความพอใจส่วนตัวในการเปิดรับข่าวสาร จึงทำให้แต่ละฝ่ายมีการเลือกเปิดรับ การให้ความสนใจ การเลือกรับรู้ และการเลือกจดจำตามความต้องการของตน ซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการของสมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ จึงขาดความสนใจในข่าวสาร และส่งผลถึงความล้มเหลวในขั้นตอนต่อไป ของกระบวนการเลือกรับสาร แม้จะมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ แต่ก็ไม่มีอิทธิพลกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย ซึ่งมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการศึกษาพบว่าพ่อแม่ที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด และแบบเปิด มีลักษณะการสื่อสารระหว่างบุคคลในระดับสูง ดังนั้นการหาแนวทางเพื่อพัฒนาการสื่อสารในครอบครัว ควรมีการให้ความรู้ และเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคล ให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถาบันครอบครัว โดยจัดหาเนื้อหาของสื่อแต่ละประเภทให้สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของกลุ่มคน ตามหลักทฤษฎีการแบ่งกลุ่มทางสังคม (Social Categories Theory) ซึ่งมีอิทธิพลต่อกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลให้มากขึ้น และกระทำอย่างต่อเนื่อง
2. จากผลการศึกษาพบว่าสื่อบุคคลเป็นสื่อที่พ่อแม่เปิดรับมากที่สุด ดังนั้นควรส่งเสริมให้มีการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way symmetrical communication) ร่วมกับการส่งเสริมให้มีการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวให้มากขึ้น
3. จากผลการศึกษาพบว่าสื่อมวลชนเป็นสื่อที่ทุกครอบครัวมีการเปิดรับ จุดประสงค์ในการเปิดรับสื่อมวลชน เช่น เพื่อทราบความเคลื่อนไหวของสังคม เพื่อความบันเทิง และเพื่อแสวงหาข่าวสารที่ต้องการ แต่ไม่มีอิทธิพลกับสมาชิกในครอบครัวมากนัก ถึงอย่างไรสื่อมวลชนควรนำเสนอข่าวสาร และเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถาบันครอบครัวให้มากขึ้น และเน้นในจุดที่เป็นประโยชน์ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัว เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้รับความรู้ และเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทุกคนในครอบครัว
4. แนวทางในการพัฒนาการสื่อสารในครอบครัว ควรมีการเน้นที่การพัฒนาการสื่อสารระหว่างสมาชิกทุกคนในครอบครัว โดยใช้กระบวนการสื่อสารมวลชน ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวมีการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อเหล่านี้มาก โดยอาจมีการสอดแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แฝงในละคร ภาพยนตร์ บทเพลง เพื่อให้ข่าวสาร และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถาบันครอบครัวเข้าถึงสมาชิกทุกคนในครอบครัว

5. แนวทางในการพัฒนาการสื่อสารในครอบครัว ควรเน้นที่การพัฒนาการสื่อสารระหว่างสมาชิกทุกคนในครอบครัว โดยใช้กระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น เข้าร่วมการสัมมนาเรื่องการพัฒนาสถาบันครอบครัว เข้าร่วมการสัมมนาเรื่องการพัฒนาทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การสัมมนาเรื่องปัญหาในครอบครัวของพ่อแม่ การสัมมนาเรื่องวิธีการอบรมสั่งสอนลูกวัยต่างๆ แม้ว่าวิธีนี้จะเผยแพร่สู่คนได้จำนวนไม่มาก แต่มีประสิทธิภาพสูง และคนที่ผ่านการอบรมเหล่านี้จะเป็นต้นแบบเป็นผู้แนะนำให้กับสมาชิกในครอบครัว และในสังคมต่อไป

6. จากผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวในกรุงเทพมหานครที่พ่อแม่มีลูกในวัยเด็ก ส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด เนื่องจากในครอบครัวยังต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ และมีผู้นำในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับลูกที่ยังอยู่ในวัยเด็ก ซึ่งเป็นวัยที่ยังไม่สามารถตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเองยังต้องใช้คำแนะนำจากพ่อแม่ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาสถาบันครอบครัวจึงควรมีการส่งเสริมให้พ่อแม่ผสมผสานเลือกเอาข้อดีของครอบครัวแบบเปิด และแบบปล่อยมาใช้ เพื่อพัฒนาการสื่อสารในครอบครัวให้มีประสิทธิภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ไม่ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ส่วนอื่นๆของประเทศไทย ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้ยังไม่สามารถนำไปสรุปหรืออนุมาน (Generalization) ลักษณะหรือรูปแบบการสื่อสาร และการเปิดรับข่าวสารของครอบครัวในประเทศไทยทั้งหมด แต่อาจนำไปอนุมานเพื่อเทียบเคียงกับกลุ่มประชากรที่มีปัจจัยทางประชากร สภาพแวดล้อมทางสังคม และเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ คือเฉพาะกลุ่มที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครเท่านั้น จึงควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อแม่ที่มีลูกในวัยเด็กในพื้นที่อื่นๆในประเทศไทย ที่อาจมีแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่ต่างกับคนในกรุงเทพมหานคร

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างพ่อแม่ที่มีลูกในวัยเด็ก คือช่วงอายุ 6-12 ปี ไม่ได้ศึกษากลุ่มพ่อแม่ที่มีลูกในวัยอื่นๆ ซึ่งเด็กวัยนี้เป็นวัยที่เด็กจะเรียนรู้สังคมนอกบ้านโดยการเข้าชั้นเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งเด็กต้องเรียนรู้การปรับตัวทั้งด้านการเรียน การเข้ากับเพื่อน และการปรับตัวให้เข้ากับสังคมโรงเรียน แต่เด็กยังต้องการคำแนะนำ การอบรมสั่งสอน ความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่อย่างใกล้ชิด ซึ่งในเด็กวัยอื่นๆพ่อแม่อาจต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการอบรมสั่งสอน ดังนั้นรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของพ่อแม่ที่มีลูกในวัยอื่นๆ อาจต่างไปจากผลการวิจัยในครั้งนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย